

	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број:
		10/9-86
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	Датум: 06.07.2016.

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
подносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Доцент др Данијела Петковић
2. Редовни професор др Милица Живковић
3. Доцент др Милена Каличанин

2. Одлука Већа департмана за англистику број 10/9-54 од 25. априла 2016. године.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме
Ђорђе Јовица Стојановић
2. Година уписа на мастер академске студије
2014/2015.
3. Назив студијског програма
Мастер академске студије англистике

III НАСЛОВ –МАСТЕР РАДА:

Зазорност, чудовишност и културни страхови у савременој књижевности за младе
(Abjection, Monstrosity and Cultural Anxieties in Contemporary Young Adult Fiction)

IV ПРЕГЛЕД-МАСТЕР РАДА:

Мастер рад под називом *Зазорност, чудовишност и културни страхови у савременој књижевности за младе* (Abjection, Monstrosity and Cultural Anxieties in Contemporary Young Adult Fiction) кандидата Ђорђа Стојановића има 66 страна и написан је на енглеском језику. И фонт и проред су стандардни (Times New Roman 12, 1.5). На почетку се налази апстракт са кључним речима, на српском и енглеском језику (i-iii), а сам рад је подељен у неколико поглавља:

1. Увод (Introduction) (1-2);
2. Теоријски оквир, зазорност и чудовишност (Theoretical Background on Abjection and Monstrosity) (3-12);
3. Књижевност за младе – одређење, историја и улога (Young adult fiction – definition, history and role) (13-21);
4. Зазорност и чудовишност у роману *Зуби* (Abjection and monstrosity in "Teeth") (22-41);
5. Зазорност и чудовишност у роману *Нешто више* (Abjection and monstrosity in "More than This") (42-59);
6. Закључак (Conclusion) (60-63).

Друго и треће поглавље су подељени у неколико мањих целина.

Библиографија (Bibliography, 64-66), на крају рада садржи 41 прецизно наведену библиографску јединицу, са посебно издвојеним изворима са интернета.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

Мастер рад Ђорђа Стојановића, *Зазорност, чудовишност и културни страхови у савременој књижевности за младе*, је подељен у шест поглавља, након апстракта који кратко сумира рад. Увод одређује предмет истраживања, корпус и методологију, и представља основне критичко-теоријске претпоставке рада. Предмет истраживања рада, како кандидат наводи, јесу културни страхови које је могуће препознати у зазорним ликовима чудовишта, адолесцената и болесне/мртве деце у два савремена романа за младе, *Зуби* Хане Московиц ("Teeth", Hannah Moskowitz), и *Нешто више* Патрика Неса ("More than This", Patrick Ness). Овим романима је, осим жанровске припадности, заједничко и проблематизовање модерних концепата детињства, болести, сексуалности и смрти, као и јасна намера да се исти редефинишу на начин који би омогућио већу инклузивност разлика, како на лично-индивидуалном, тако и на плану културе уопште. Проблематизовање, даље, како кандидат указује, обављају управо ликови чудовишта и адолесценти-деца са зазорним телима, при чему се за одређење истих кандидат ослања не само на теорију Јулије Кристеве (Julia Kristeva), него и на Џефрија Коена (Jeffrey Cohen) и Кристину Вилки-Стибс (Christine Wilkie-Stibbs), као и на тезу Џудит Халберстам (Judith Halberstam) о историјској условљености, и културној специфичности, чудовишта.

Друго поглавље ближе одређује два кључна појма, рада, зазорно(ст) и чудовиште, и додатно објашњава њихову (директну) везу са културним страховима, кратким приказом основних претпоставки Кристеве, Коенових седам теза о чудовиштима, и појединих, пажљиво одабраних, увида Халберстамове и Кристине Вилки-Стибс. Док је за интерпретацију чудовишта, болесних-мртвих децих тела и адолесцената као израза и носилаца културних страхова од кључног значаја одређење зазорног као онога што је одбачено, што се доживљава као одвратно и што нас вуче ка месту где значење пропада и где се идентитет

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/9-86

Датум:

06.07.2016.

доводи у питање, кандидат ипак наглашава важност *књижевног* бављења зазорним – инспирисан радом Драгане Стојановић, која скреће пажњу на то да се у књижевним делима зазорно симболизује кроз имагинарне представе, дакле, исказује се језиком културе, што га онда чини читљивим, и сличним Коеновим чудовиштима која, како он наглашава у једној од својих седам теза, итекако желе да буду "прочитана". Читање чудовишта традиционално подразумева читање (индивидуалне и/или колективне) психе: кандидат се, међутим, определио за Џудит Халберстам и културни материјализам. У студији *Skin Shows: Gothic Horror and the Technology of Monsters*, наиме, Халберстам наводи да је за читање чудовишта као отелотворења психичког ужаса неопходно најпре се приклонити психоанализи и њеној "фикцији о људском субјективитету" (Halberstam 1995:8). Зато читање чудовишта у овом раду подразумева читање не психе већ културе: кандидат се нимало случајно опредељује за Халберстамову која насупрот забрињавајућој тенденцији универзализације чудовишта указује на њихову културно-историјску конструисаност и детерминисаност: на чудовиште се, наводи она, пројектују страхови друштва и културе у одређеном историјском тренутку. И Џефри Коен у последњој од својих седам теза недвосмислено тврди да су "чудовишта деца културе". Ово је још једна потврда да је иницијална жеља кандидата да се бави културним страховима у ова два романа исправна. Најзад, позивање на Кристин Вилки-Стибс и њену тезу да су деца уопште - а не само чудовишна деца - носиоци "ззорног" (дете, наводи она, је у исто време "субјект који постоји" и "субјект у настајању", јасно је полиморфно и налази се на граници између пресоцијализованог стања и развијеног ега) омогућава повезивање ззорног, децјих ликова из романа који сачињавају корпус, али и децје/књижевности за младе уопште. У анализи децјег тела у књижевности и култури, Вилки-Стибс посебно наглашава "међупросторни" аспект ззорног, а управо ту одлику лиминалности, како кандидат разматра у следећем поглављу, поседује и књижевност за младе.

Треће поглавље носи назив "Књижевност за младе – одређење, историја и улога", и у њему Ђорђе Стојановић показује изванредну способност селекције и синтезе разноврсне и обимне грађе. На свега неколико страница, кандидат успева да сумира проблеме одређења англофоне књижевности за младе (који се тичу углавном нестабилности категорије "млади" (енг. "young adult")); да понуди кратак историјски преглед развоја жанра; и да, коначно, укаже на сличан, лиминални, статус чудовишта, тинејџера и популарне, а критички обезвређиване, књижевности за младе. Пажљиво бирајући кључне податке из богате историје друштвеног конструисања деце и адолесцената, кандидат успешно доказује да су адолесценти, мада ближи статусу "субјекта који постоји" него "субјекта у настајању", усред недовршеног процеса интеграције, те да и страхови и питања која романи за младе исказују и постављају нису само страхови и питања "тинејџера" као групе, већ културе која ствара ове људе. Цитирајући Кристеву, кандидат закључује да су све три категорије "оно што је негде између, двомислено, композитно", те да "и књижевност за младе, чудовишта и зазорно постоје да би били читани, испреплетени и заједно".

Следећа два поглавља представљају анализе два романа из корпуса, и највреднији су део рада из много разлога: најпре зато што је реч о романима који нису преведени и нису познати српској публици, нити су до сада икада критички разматрани, у Србији или англофоном свету. Реч је, дакле, о потпуно оригиналним, смелим, и надасве надахнутим анализама које успевају да питким језиком и јасним стилем повежу Кристеву и књижевност

за младе, Коена и критику антропоцентризма, зазорна чудовишта и хуману поруку о неопходности редефинисања и проширења појма заједнице. Посебно је похвално то што се Ђорђе Стојановић у ова два поглавља доследно позива на теоријски оквир који је представио у уводу, чиме рад још више добија на кохерентности: штавише, утисак је да кандидат итекако тестира теорије представљене у првом делу, демонстрирајући и завидну способност самосталног промишљања и критичког става према ауторитету.

Кандидат се определио за анализу која се фокусира на протагонисте романа, зазорне тинејдере/децу и чудовишта, као и на одабране кључне сцене, како би размотрио не само који се то културни страхови пројектују на Данијела, дечака-рибу, или Несовог Возача, већ и да би пронашао њихове изворе. У најширем смислу, овим је кандидат указао и на проблематизовање не само "чудовишног", него и "људског" које ови романи нужно постижу јер се дотичу питања трансхуманистичких технологија, брисања граница између животињског и људског, и имигрантског/избегличког "голог живота" – показујући тиме да су и књижевност за младе, и фантастика, и чудовишта, заиста производи свог културно-историјског тренутка.

У последњем делу рада, кандидат кратко сумира претходна поглавља, и јасно формулише закључке до којих је дошао у свом истраживању.

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Ослонивши се на признате теорије чудовишности, зазорности и чудовишта Јулије Кристеве, Џефрија Коена, Џудит Халберстам, и увиде Кристин Вилки-Стибс у зазорна тела деце у књижевности и култури, Ђорђе Стојановић је анализирао ликове чудовишта, чудовишна/зазорна тела, и поступања са њима у два романа из корпуса да би показао да се одређени културни страхови пројектују на њих. Кандидат је, даље, те страхове идентификовао као страх од брисања граница између људског и животињског, који је, како наводи, изузетно изражен у роману "Зуби", и страх од смрти и губитка вољених који се решава, како Патрик Нес показује у роману "Нешто више", чудовишним технологијама трансхуманизације. Такође, у раду се закључује и да је улога зазорне деце да се "другост" упише у односу на нормативност и идеологије породице и детињства, нарочито тиме што се значење ових конструката нарушава дејим "историјама болести", и њиховим болесним/мртвим, стално присутним телима. И тела тинејџера, закључује кандидат, су представљена као подједнако зазорна, као стециште свих особености сексуалног, етичког и друштвеног идентитета у настајању, откривајући све време дубоки страх од самоће у конзументистичком друштву које је, наизглед, испражњено од смисла. Најзад, и два чудовишта, Дечко-риба и Возач, у складу са Коеновом тезом да је чудовиште "знак кризе категорија, узнемирујући хибрид [који] одбија да учествује у класификаторном, или разликовном поретку ствари", својим постојањем представљају изазов традиционалним погледима. Дечко-риба, тинејџер који има људски торзо и труп рибе, је већ на Коеновим "границама могућег". Чудовишног изгледа, спајајући у свом телу одлике људског и животињског, Дечко-риба, ипак, на врло људски начин доводи у питање Рудијев концепт породице, људскости и моралности. Алудирајући на хришћанску инклузивност, штавише, ово чудовиште значајно шири одређење породице и заједнице уопште. Преко Дечка-рибе, ауторка Хана Московиц истражује и оне очекиване теме: страх од другог, и анксиозност коју изазивају нејасне и променљиве границе између људи и животиња, што кандидат препознаје у свим сценама интеракције између младог чудовишта и рибара, а понајвише у завршетку романа где Дечко-риба мора да нестане јер за њега нема места у антропоцентричном уређењу острва. Возач, са друге стране, представља још озбиљнији изазов "класификаторном поретку ствари" јер је немогуће одредити да ли је зао, или добар. Његово слепо и сурово

обављање задатка (заштита сложеног система симулације по имену Лета) у протагонистима романа "Нешто више" буди оправдани страх од чудовишних технологија трансхуманизације; са друге стране, тај страх је помешан са сазнањем да је Возач, истовремено, посвећен и очувању људског живота, што од њега чини још један "знак кризе категорија". У описима Возачевог глатког, металног, сјаног тела/возила, Ђорђе Стојановић препознаје одраз културног страха од брисања граница између људи и машина: повезујући га са још једном од Коенових теза, штавише, кандидат га препознаје и као чудовиште које обитава на границама опасног знања (које, ипак, нуди интелектуалну мобилност). Најзад, кандидат закључује и да је књижевност за младе као жанр добар избор за разматрање свих ових питања и страхова, зато што, најпре, због своје популарности и пријемчивости, утиче на велики број људи у њиховим формативним годинама. Други разлог је, по речима кандидата, још значајнији: за разлику од неких других жанрова, књижевност за младе може да понуди и решења, замишљањем алтернативних заједница и промовисањем емпатије, чак и са чудовиштима. Најзад, Ђорђе Стојановић закључује да је књижевност за младе, будући да ужива исти лиминални статус као и зазорно и чудовишно, потпуно адекватан избор за преиспитивање нормативног поретка и савремених облика структурације.

2. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидат Ђорђе Стојановић је приказао и протумачио резултате свог истраживања у складу са питањима која су постављена на почетку рада, као и са теоријским поставкама на које се ослањао. Предмет истраживања рада је захтевао интердисциплинарни приступ, будући да је синтагма "културни страхови" већ у наслову рада, уз корпус који чине романи за младе као специфичан културни производ. У том контексту је рад морао да се позабави не само књижевним представама чудовишта и зазорног, већ ширим, а специфичним, друштвено-историјским и културним контекстом у коме се нешто препознаје, одређује и третира као чудовишно, абјектно, детињасто итд.. У складу са тим, кандидат је истражио не само признате теоретичаре чудовишности и зазорног, него и (сада већ богату) историју књижевности за младе и исправно одабрао само најважније примере, односно оне које су од значаја за осветљавање начина на који се романи из корпуса (њихова чудовишта, њихова болесна/мртва деца и адолесценти) одређују према доминантној култури - оној која људска бића изолује а којом доминира страх од самоће; која је нетолерантна према не-нормативним телима, сексуалним опредељењима, националностима до границе физичке елиминације; која је подигнута на страху од смрти, а ту смрт лако додељује - другима, укључујући и животиње. Кандидат је показао способност самосталног истраживања, критичке интерпретације корпуса, надахнутог и интелигентног приступа тексту и излагања резултата истраживања јасним стилем.

3. КОНАЧНА ОЦЕНА МАСТЕР РАДА

Закључак Комисије јесте да је мастер рад под називом *Зазорност, чудовишност и културни страхови у савременој књижевности за младе* кандидата Ђорђе Стојановића урађен у складу са поставкама одређеним у пријави теме; да садржи све битне елементе, формално и

у погледу садржине; да су коришћене методе карактеристичне за истраживање у области књижевности, критичко-интерпретативна и компаративна анализа, као најподесније с обзиром на дефинисани циљ истраживања, основна питања рада и очекиване резултате; да су резултати истраживања исправно изведени и приказани јасним стилем. Избором теме и приступа, рад представља оригиналан допринос науци, пре свега студијама културе и књижевним истраживањима. Нема недостатака који би значајно утицали на квалитет рада.

VI ПРЕДЛОГ:

Комисија предлаже да се мастер рад под називом *Зазорност, чудовишност и културни страхови у савременој књижевности за младе* прихвати, а да се кандидату, Ђорђу Стојановићу, одобри усмена одбрана рада.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Доцент др Данијела Петковић

Редовни професор др Милица Живковић

Доцент др Милена Каличанин